

АТОПІЧНИЙ ДЕРМАТИТ СОБАК (ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ)

А. Іовенко, О. Найдіч, І. Пивоварова

Одеський державний аграрний університет

У статті наведені оглядові матеріали, які стосуються атопічного дерматиту собак: поширення, породної схильності, симптомів, діагностики та лікування хвороби. Клінічна картина атопічного дерматиту вказує на багатофакторний характер цього захворювання. Наводяться препарати, які застосовують для лікування хвороби, а також препарати, які визнані неефективними. Комбінована терапія – кращий метод, який повинен підбиратися індивідуально в кожному конкретному випадку хвороби.

Ключові слова: атопічний дерматит собак, собаки, алергія, свербіж.

Вступ. В останні роки захворювання шкіри у собак та котів займають одне з ведучих місць серед хвороб, які зустрічаються у цих видів тварин. Все частіше дають про себе знати зміни у характері годівлі, погіршення екологічних характеристик оточуючого середовища, малорухливий спосіб життя більшості дрібних домашніх тварин, не завжди грамотна племінна робота. Можна виділити наступні основні причини шкірних хвороб у собак та котів: паразити: блохи, кліщі (отодектоз, саркоптоз, демодекоз, хейлетіоз); алергія: укуси комах, побутова хімія, компоненти корму тощо; дерматити: бактеріальні, маласезійні, дерматофітозні; порушення функцій залоз внутрішньої секреції; нестача або надлишок вітамінів або мінеральних речовин; психогенні фактори; аутоімунні захворювання [1, 2]. Вивчення хвороб шкіри собак у зв'язку зі значною різноманітністю і складністю дерматологічних проблем, представляється досить актуальним, оскільки в науці про ці хвороби залишається ще багато білих плям та й сама ветеринарна дерматологія помітно відстає від розвитку інших напрямків патології тварин. Про значну актуальність теми свідчить той факт, що хвороби шкіри у собак реєструються відносно часто – у 30-45% випадків усіх хвороб тварин даного виду [3].

Метою даної роботи було провести огляд літературних джерел щодо атопічного дерматиту у собак.

Аналіз літературних джерел. Атопічний дерматит собак (АДС, canine atopic dermatitis) – генетично-обумовлене свербляче запалення шкіри з характерними клінічними ознаками, пов'язане з утворенням IgE антитіл, зазвичай направлених проти алергенів оточуючого середовища. Характерні клінічні ознаки – це ураження (спочатку захворювання це еритема, пізніше, як правило, приєднуються симптоми вторинних інфекцій та ознаки хронічного запалення – ліхеніфікація та гіперпігментація), розташовані на морді (навколо очей, на губах), в паху та під пахвами, навколо ануса, а також у міжпальцевих просторах та слуховому проході. Та обов'язково свербіж. Найбільш розповсюджені алергени – кліщі домашнього пилу, амбарні та борошняні кліщі, пилок рослин та дерев, спори пліснявих грибів, епітелій інших тварин. Картину АДС можуть викликати й харчові алергени (як правило, протеїни, які найбільш часто використовуються у меню). Характерний вік початку

захворювання – від 6 місяців до 3 років. За даними статистики, близько 10% всієї собачої популяції у тій чи іншій мірі страждає від цього захворювання [4]. Установлено, що при atopічному отиті відмічається порушення процесу ороговіння шкіри у зовнішньому слуховому проході та її інтенсивна лімфоцитарна інфільтрація [5]. Більш схильні до atopічного дерматиту: лабрадори, мопси, французькі бульдоги, шарпеї, скотч-тер'єри у віці 2-6 років. Рідше хворіють англійський сетер, ретривер, німецька вівчарка, американський стафордширський тер'єр. У німецьких вівчарок захворювання перебігає у вигляді бактеріальної піодермії та піотравматичного дерматиту; у лабрадорів – алергічного отиту та свербіння; у мопсів – алергічного отиту; у стафордширських тер'єрів – пододерматиту; у шарпеїв – муцинозу. У собак в лейкограмі: еозінофілія, базофілія, паличкоядерна нейтрофілія [6]. За даними ветеринарної клініки «Оленятко» (м.Херсон), найбільш частіше захворювання проявлялося у шарпея, мопсів, французьких бульдогів, лабрадорів і їх помісей [7]. Собаки, які страждають на atopію та контактну алергію, виявлені по всьому світу. Однак типи алергенів сильно розрізняються в залежності від регіону, що є відображенням відмінностей в кліматичних умовах та типі рослинності в різних країнах. Тому перед підготовкою алергенів для проведення шкірної проби слід проконсультуватись з місцевим лікарем-алергологом з метою з'ясування які рослини розповсюджені в даній місцевості, та які періоди їх цвітіння. В загальному, собаки, які виростили в кімнатних умовах, у країнах з вологим континентальним кліматом, частіше дають позитивну алергічну реакцію на домашній пил та кліщів, які мешкають у ньому. З іншого боку, у собак в країнах з помірним та теплим кліматом частіше спостерігають алергію на рослини та пилок і рідше – на кімнатні антигени. Більше того собаки Європи часто чутливі тільки до антигенів кліщів, які мешкають у кімнатному пилу, а собаки Північної Америки – до деяких пилкових алергенів. Як вже вказувалося вище, деякі алергенні рослини часто, або навіть виключно, виростають тільки в Сполучених Штатах, та відсутні або рідко зустрічаються навіть у тих країнах Європи, які мають схожі кліматичні умови. Прикладами таких рослин може слугувати амброзія (*Ambrosia*), головна причина сінної лихоманки у людей в США, або контактний алерген традесканції (*Tradescantia fluminensis*) [8]. Клінічна картина atopічного дерматиту вказує на багатофакторний характер цього захворювання, яке, часто ускладнюється самотравмуванням та супутніми вторинними інфекціями. Не можна забувати, що проведення алергологічних тестів не може слугувати заміною ретельному збору та аналізу даних анамнеза, уважному загальноклінічному обстеженню та виключенню всіх інших можливих діагнозів [9, 10]. Лікування полягає, в першу чергу, у контролі за супутніми і вторинними захворюваннями, що супроводжують або пов'язані з atopічним дерматитом, такими як мікробні інфекції (бактерії або *Malassezia*), алергічний блошиний дерматит, харчові алергічні реакції, порушення кератинізації, зовнішній отит, піотравматичний дерматит. Специфічна терапія, як завжди, передбачає максимальне уникнення контакту з потенційними алергенами і специфічну імунотерапію, що є основними підходами до собак, хворих на atopічний дерматит. Симптоматична терапія із застосуванням різних лікарських засобів, включаючи глюкокортикоїди, засоби для зовнішнього застосування і циклоспорин. Комбінована терапія – кращий метод, який повинен підбиратися індивідуально в кожному конкретному випадку [11, 12, 13, 14].

Найхарактерніші симптоми атопічного дерматиту – свербіж та еритему можна надійно контролювати за допомогою протизапальної нестероїдної системної терапії, десенсибілізації та препаратів місцевої дії, які у своєму складі мають кортикостероїди [14, 15]. Доведено, що застосування у схемі комплексної терапії вобензиму та канвіту АК є досить ефективним і дає змогу більш швидко та надійно контролювати основні симптоми атопічного дерматиту – свербіж, еритему і в цілому ефективніше лікувати собак з атопією [3]. Неefективними в лікуванні АДС визнані: еритроміцин, доксициклін, тетрациклін-ніацинамід, ципрогептадин, аскорбінова кислота, траніласт, гомеопатичні засоби, азатіопрін і проантазон [11]. Вочевидь, що собаки з атопією почувають себе краще, потребують менше стероїдів та дають менше ускладнень, якщо вони знаходяться під постійним наглядом ветеринарного лікаря-дерматолога. Частково це пов'язано з тим, що в більшості випадків ветеринарний дерматолог контактує з власниками собак, які розуміють складність захворювання тварини та можливість виникнення у нього вторинних ускладнень. За своєчасного первинного звернення до ветеринарного дерматолога завжди можна домогтися добрих результатів у лікуванні атопії у тварини (наприклад, призначенням курсу терапії низькими дозами глюкокортикоїдів) [16].

Висновки. Комбінована терапія атопічного дерматиту собак – кращий метод, який повинен підбиратися індивідуально в кожному конкретному випадку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коваленко А.Г., Воронкова О.С. Виявлення інфекційних уражень, викликаних мікроскопічними грибами, у тварин Вісник проблем біології і медицини. 2018. Вип. 4. Том 2(147). С. 107-110. DOI 10.29254/2077-4214-2018-4-2-147-107-110
2. Іовенко А.В., Коваль Г.М. Моніторинг заразних хвороб шкіри собак та котів в місті Одеса. Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького (ветеринарні науки). Львів, 2019. Ч.1. Том 21. № 93. С. 160 – 163. doi 10.32718/nvlvet9328
3. Рибалка Д.О. Ефективність лікування собак за атопічного дерматиту в умовах державної лікарні ветеринарної медицини міста Дніпро. Актуальні аспекти біології тварин, ветеринарної медицини та ветеринарно-санітарної експертизи: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції викладачів і студентів (м.Дніпро, 1-2 червня 2017 р.). Дніпро, 2017. С. 47-49.
4. www.vetderm.eu Режим доступу: <http://www.vetderm.eu/cad/>
5. Іздепський В., Шарандак В., Ракітін О. Деякі морфофункціональні особливості шкіри зовнішнього вуха собак у нормі та при атопічному дерматиті. Ветеринарна медицина України. №10. 2008. С.34-35.
6. Головаха В. И. и др. Клинико-гематологический статус у собак и кошек при атопическом дерматите. Ученые записки учреждения образования "Витебская ордена "Знак Почета" государственная академия ветеринарной медицины": научно-практический журнал. Витебск, 2018. Т. 54. Вып. 4. С. 40-44.
7. Мостовая А. В., Головаха В.И. Лечение атопического дерматита у собак. Материалы 102-й Междунар. научно-практ. конф. студентов и аспирантов «Молодежь – науке и практике АПК». Ветеринарная медицина и биологические науки (ВГАВМ 29-30 мая 2017 г.). Витебск: ВГАВМ, 2017. Ч. 1. С. 73.

8. Къяра Ноли. Влияние географических условий на степень проявления кожных патологий. *Waltham Focus*. (Внимание кожи и шерсти. Спец. выпуск). С. 5-9.
9. Масахико Нагата. Диагностика атопического дерматита у собак. *Waltham Focus*. Том.10. №3. 2000. С. 4-9.
10. Жан Б. Баджін. Слабоконтрольований свербіж при атопічному дерматиті. *Вет. практика*. 2013. №6(80). С.6-10.
11. Д. Н. Карлотті. Лікування атопічного дерматиту у собак. *Вет. практика*. 2015. №5(103). С.4-14.
12. Т. Нателл, Д. Рііс, Е. Робертс. Безпека циклоспорину при тривалому лікуванні атопічного дерматиту. *Вет. практика*. 2018. №11(145). С.18-27.
13. Т. Нателл, Д. Рііс, Е. Робертс. Безпека циклоспорину при тривалому лікуванні атопічного дерматиту. *Вет. практика*. 2018. №12(146). С.16-25.
14. Медведєв К., Борисевич В. Атопічний дерматит собак. *Ветеринарна медицина України*. №2. 2000. С.47-48.
15. Ісаєнко В. Добрі поради (атопічний дерматит у собак). *Ветеринарна медицина України*. №1. 2005. С.46-47.
16. Ричард Г. Харви, Питер Дж. Марквелл. Лечение атопии у собак. *Waltham Focus*. Том.10. №3. 2000. С. 10-15.

АТОПИЧЕСКИЙ ДЕРМАТИТ СОБАК (ОБЗОР ЛИТЕРАТУРЫ)

Иовенко А., Найдич, О., Пивоварова И.

В статье приведены обзорные материалы, которые касаются атопического дерматита собак: распространения, породной предрасположенности, симптомов, диагностики и лечения болезни. Клиническая картина атопического дерматита указывает на многофакторный характер этого заболевания. Приводятся препараты, которые используют для лечения болезни, а также препараты, которые признаны неэффективными. Комбинированная терапия – лучший метод, который должен подбираться индивидуально в каждом конкретном случае болезни.

Ключевые слова: атопический дерматит собак, собаки, аллергия, зуд.

ATOPIC DERMATITIS IN DOGS (LITERATURE REVIEW)

Iovenko A., Naidich O., Pivovarova I.

Summary

The article presents general materials related to atopic dermatitis in dogs: prevalence, breeding predisposition, symptoms, diagnosis and treatment of the disease. The clinical picture of atopic dermatitis points the multifactorial nature of this disease. There are the preparations used to treat the disease and unaccepted preparations in the article. Combination therapy is the best method that should be selected individually in each case of the disease.

Key words: atopic dermatitis in dogs, dogs, allergy, itch.